

25. Het ritueel van Het Grote Wenen (I)

In de mythen over godin Inanna komen vaak volgelingen voor die zich in vreemde kleren hebben uitgedost en die zich apart gedragen. Het zijn travestieten en sjamanen of demonische figuren en zij blijken ook in het echt te hebben bestaan. Zij treden vooral op tijdens een ritueel dat Het Grote Wenen werd genoemd.

De hele bevolking liep uit tijdens het ritueel van Het Grote Wenen, en trok in processie naar de buitendistricten om daar de hele nacht godin Inanna te beklagen vanwege de dood van haar jonge echtgenoot Dumuzi. Dat Inanna zelf opdracht had gegeven om hem naar de onderwereld te sturen was kennelijk niet van belang. Deze rituelen waren eeuwen oud en moeten overal in de landbouwgemeenschappen zijn gevolgd om het afsterven van de natuur in het najaar met gejammer te begeleiden. De natuur verdorde en de mensen voelden zich geroepen om de demonen en goden die hier verantwoordelijk voor waren met begrafenisrituelen te eren. Zij deden dat allerminst belangeloos. De boeren hoopten immers dat ze zo de demonen tevreden stelden, zodat ze in het voorjaar de heropleving van de natuur niet uit wrok of boosheid zouden tegenhouden.

De Duitse assyrioloog Brigitte Groneberg heeft aan de hand van verschillende spijkerschriftteksten een reconstructie gemaakt van het verloop van het ritueel van Het Grote Wenen. Een vast onderdeel was een soort verkleedpartij, waarbij mannen zich als vrouwen kleedden en vrouwen in mannenkleren liepen. De mannen droegen kammen en haarspelden in hun haren, en hun kleding was bont gespikkeld. Zij bespeelden een kleine lier. Vrouwen hulden zich in mannenkleren en hielden als een man een koker en een boog vast en namen een katapult of slinger en werpstenen mee. Met deze omkering eerden de mensen godin Inanna die immers de macht had om de dingen in hun tegendeel te veranderen, zoals zij zichzelf ook voortdurend transformeerde van Avondster in Morgenster en omgekeerd. Op dezelfde manier had de godin het in haar macht om mannen in vrouwen en vrouwen in mannen te veranderen en kon de godin de planten laten sterven en weer tot leven wekken. In de oudheid legden de mensen verbanden tussen de verschijnselen op grond van hun uiterlijke gelijkheid. In zijn boek *De gouden tak* noemde Frazer dit de 'Wet van de Gelijkheid'. Mensen geloofden dat zij de dingen op afstand magisch konden beïnvloeden en de rituelen daarvoor waren in wezen een gedramatiseerde weergave van de natuurlijke processen die zij wilden beïnvloeden.

De excentrieke volgelingen van Inanna zijn altijd van de partij. De kurgarru en gala-klaagzangers, dragen messen en zwaarden'. Zij *sprengelen bloed*, misschien op een moment waarop zij zichzelf kastijden. Ook travestieten worden genoemd, sommigen hadden een speciale haardracht. Zij werden, net als de gala-priesters, als seksueel afwijkend beschouwd en zij ontsnapten daardoor aan de gevestigde normen van de maatschappij en waren onvatbaar voor de gevaren van ziekten en dood. Maar ze behoorden daardoor ook tot de wereld van de gevechten en de oorlog. Misschien waren ze op het slagveld te vinden omdat ze experts van de dood waren en zij over de doden moesten klagen. Uit de teksten blijkt verder dat de travestieten vaak rituele dansen uitvoerden. Zij stootten dan een *yarrutu*-kreet uit en raakten in extase.

Ook de koning en de koningin namen aan de processie van Het Grote Wenen deel. Het *irimmu*-sieraad van de godin stond voor de deur van haar tempel tentoongesteld *ter bewondering door de mensen*. De bevolking defileerde er langs en bracht offers. Op bevel van de godin was er een overvloed aan brood en de vaten met bier stonden tot aan de ochtend beschikbaar. De godin werd aangeroepen om positief over het lot van de mensen te beschikken, zodat er welzijn en rijkdom voor het volk zou zijn. Hoogtepunt van het ritueel was het zingen en zuchten van de cultusdienaren die in extase raakten. Het Grote Wenen was begonnen en iedereen jammerde en klaagde mee in eindeloze herhaling. Mogelijk riepen de volgelingen Venus aan, die na een lange afwezigheid voor het eerst weer tegen de ochtend eventjes verscheen voordat de opkomende zon haar met zijn zonnestrallen onzichtbaar maakte. Hieronder volgt een kort fragment uit de grote hymne voor Inanna en koning Iddin-Dagan, in een vertaling van de Leidse sumeroloog Th.J. Krispijn.

De sağursağ-knappen maken hun haar op
en trekken voor de reine Inanna langs.
Hun knot versieren zij met draden
en trekken voor de reine Inanna langs.
Zij hebben zich als goden verkleed
en trekken voor de reine Inanna langs.
De goede man en de eerste vrouw [de koning en koningin], de grootste onder de wijze vrouwen
trekken voor de reine Inanna langs.
(...)

Aan hun rechterkant zijn zij gekleed in een mannenkleed
en trekken voor de reine Inanna langs.
De grote godin van de hemel Inanna wil ik begroeten.
Aan hun linkerkant hebben zij het vrouwenkleed aangetrokken.

en trekken voor de reine Inanna langs.
De grote godin van de hemel, Inanna wil ik begroeten.
Ze houden een wedstrijd met bonte springtouwen
en trekken voor de reine Inanna langs.
De grote dochter van Suen [de maangod], Inanna wil ik begroeten.

Volgende week: Het ritueel van Het Grote Wenen (II)

Twee wonderlijke figuren in kaunakes mantel in de tempel van Inanna-MAN., 3de millennium v.C. (Parrot, 1956, fig. 66, 'les deux clowns', p. 104)

Daarnaast een schets van Williamson waaruit blijkt dat beide figuren in feite geen hoorn maar een harp bespelen. (Williamson, 1969, pl. XLVI, fig. 2)